

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN-2017-557

22.9.2017

KLP Skadeforsikring AS

Ansvar

Fall fra nødutgang på skole – objektivt ansvar – arbeidsgiveransvar — skl. § 2-1.

Skadelidte var på foreldremøte i skolens gymsal 11.9.14. På grunn av varme og tett luft ble nødutgangen åpnet. Da møtet var slutt, gikk de fleste foreldrene ut samme vei som de kom inn, mens noen av foreldrene inkludert skadelidte valgte å gå ut via nødutgangen. Døren til nødutgangen endte i et fall på én meter. Da skadelidte gikk ut døren, falt hun og pådro seg brudd i begge bena. Spørsmålet er om kommunen er ansvarlig på objektivt eller subjektivt grunnlag, og eventuelt om det foreligger medvirkning fra skadelidte. Nemnda kom til at det ikke forelå ansvarsgrunnlag for kommunen.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav mot kommunens ansvarsforsikringsselskap etter fall ved utgang fra rømningsvei.

Skadelidte var på foreldremøte i skolens gymsal den 11.9.14. Det er opplyst at det var svært varmt og at luften var tett den aktuelle dagen. Nødutgangen ble derfor åpnet. Da møtet var ferdig, gikk de fleste ut samme vei som de kom inn, det vil si gjennom den ordinære utgangen. Skadelidte valgte å gå ut nødutgangen sammen med noen av elevene og noen få foreldre. Døren til nødutgangen går rett ut, der den ender i et fall på nøyaktig én meter.

Da skadelidte gikk ut døren, hoppet eller falt hun og pådro seg brudd i begge bena.

Skadelidte hevder at kommunen er ansvarlig på objektivt og subjektivt grunnlag.

Skadelidte anfører at det foreligger objektivt ansvar fordi rømningsveien utgjør en ekstraordinær risiko, som har ført til en typisk skade, og det foreligger en vedvarende risiko. Skadelidte viser til Rt-1991-1303 (Gulvlukedommen) hvor Høyesterett la til grunn at gulvluken representerte et fremtredende og ekstraordinært risikomoment, at risikomomentet hadde sammenheng med virksomheten (restaurantdrift), og at risikomomentet enkelt kunne vært eliminert av skadevolder. De samme momenter gjør seg gjeldende i foreliggende sak, der den eneste forskjellen er fallhøyden.

Skadelidte anfører at hun var en av flere som benyttet utgangen, og har presisert at det "var vanskelig å se fallet og anslå landingen". Fallet kunne endt mye verre.

Skadelidte anfører videre at kommunen også er ansvarlig etter arbeidsgiveransvaret, jf. skl § 2-1. Skadelidte har anført at rømningsveien verken var forsvarlig sikret eller i forskriftsmessig stand. Det følger av nettsiden til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) at avsatser høyere enn 0,5 m som et minimum skal ha rekkverk. Rømningsveien hadde verken rekkverk, rampe eller trappetrinn. Videre har skadelidte vist til TEK 10 § 11-14 om nærmere krav til rømningsvei;

Rømningsvei skal på oversiktlig og lettfattelig måte føre til sikkert sted. Den skal ha tilstrekkelig bredde og høyde og være utført som egen branncelle tilrettelagt for rask og effektiv rømning.

Brudd på forskriften tilsier at kommunen er ansvarlig uavhengig av om ansvar statueres på subjektivt eller objektivt grunnlag. Rømningsveien er ikke egnet for rømming med en fallhøyde på én meter bak utgangsdøren. Skadelidte har anført at dersom TEK 10 ikke anses gjeldende i dette tilfellet, må DSBs krav uansett være gjeldende.

Til selskapets anførsel om det ikke forelå noen forskriftsbrudd på skadetidspunktet, har skadelidte vist til flertallet i Høyesteretts uttalelse i Rt-1991-1303 om at det avgjørende var vurderingen av det konkrete risikomomentet i den aktuelle sammenheng. Skadelidte har også vist til mindretallet i Høyesteretts uttalelse om at restauranten hadde et selvstendig ansvar for sikkerheten i restauranten.

Selskapet avviser ansvar. Vilkårene for objektivt ansvar er ikke til stede. Dommen i Rt-1991-1303 gjaldt alvorlig personskade etter fall fra 4,5 meter gjennom en usikret luke i et gjennomgangsrom i en restaurant og skiller seg vesentlig fra foreliggende sak. De momentene som Høyesterett la vekt på i Rt-1991-1303; stort skadepotensiale, og at luken representerte et fremtredende faremoment, gjør seg ikke gjeldende i foreliggende sak. Her gjelder det fall på én meter på jevn asfalt fra en merket nødutgang. Nødutgangen er normalt låst og utgjør ingen vedvarende risiko. Selskapet viser også til at Høyesterett i saken la vekt på at spesielle faremomenter burde unngås i en virksomhet som restaurantdrift, der det ble servert alkohol og hensynet til gjestene tilsa særlige krav til virksomheten. Et foreldremøte på en skole kan vanskelig gi grunnlag for slike særlige krav.

Vilkårene for arbeidsgiveransvar er heller ikke til stede. Skadelidtes anførsel om manglende sikring er ikke korrekt. Forskriften skadelidte har vist til, TEK 10, trådte i kraft i 2010 og kan ikke gjøres gjeldende for et bygg som ble oppført på 1960-tallet.

Det samme gjelder skadelidtes henvisning til sikring av dør hentet fra DSBs nettside. Utskriften er fra "Veiledning REN til forskrift om krav til byggverk (TEK) 2. utgave", det vil si en veiledning til plan- og bygningsloven som trådte i kraft i 1997. Den aktuelle 2. utgave synes å være fra 1999. Bygningen er som nevnt fra 1960-tallet. Skadelidte har ikke begrunnet hvorfor kommunen eventuelt skal være pliktig til å oppgradere en eldre bygning til standarden etter nyere forskrifter.

Selskapet har også stilt spørsmål ved skadelidtes fremstilling av selve hendelsen. I klagen til sekretariatet var beskrivelsen at skadelidte "fulgte strømmen ut rømningsveien og *tråkket uforvarende ut i løse luften*". I operasjonsbeskrivelsen 13.9.14 heter det derimot "Pasienten hoppet fra bare 1 meters høyde" (selskapets uthevinger). Det har etter selskapets oppfatning formodningen mot seg at skadelidte ikke fikk med seg at det var en avstand på én meter, da hun etter eget utsagn ikke var første person ut døren. I så fall var forhold på hennes egen side en så dominerende årsaksfaktor at det ikke er naturlig å knytte ansvar til forhold rundt nødutgangen.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om kommunen er ansvarlig på objektivt grunnlag eller etter reglene om arbeidsgiveransvar, og om det eventuelt foreligger medvirkning fra skadelidte.

Objektivt ansvar

Ansvar på objektivt grunnlag forutsetter at det må dreie seg om en ekstraordinær, stadig og typisk risiko. Med ekstraordinær risiko menes en risiko som vesentlig overstiger dagliglivets risiko pga. skadehyppighet og/eller omfang. Skaden er her forårsaket av fall eller hopp ut fra en nødutgangsdør, og en slik dør er normalt bare til bruk i nødsituasjoner. Det er heller ikke opplyst om tidligere skader. Verken normal bruk eller erfaring gir derfor grunnlag for høy skadehyppighet.

Det aktuelle trinnet hadde et fall på én meter, og et slikt fall vil normalt føre til nokså begrensede skader. Sikrede har vist til Rt-1991-1303, men her var fallhøyden 4,5 meter, hvilket utgjør et betydelig større skadepotensiale. I Rt-1991-1303 befant gulvluken seg dessuten i et gjennomgangsrom i andre etasje i en restaurant og Høyesterett la vekt på hensynet til gjestene i restauranten som gikk gjennom rommet. En nødutgang er ikke en naturlig utgang og samme type vernehensyn gjør seg derfor ikke gjeldende. Nemnda kan derfor ikke se at risikoen er så ekstraordinær at den kan gi grunnlag for objektivt ansvar. Ut fra det som er sagt er risikoen for øvrig heller ikke stadig, og den kan ikke sies å være typisk for en skolebygning.

Nemnda mener derfor det ikke er grunnlag for objektivt ansvar.

Arbeidsgiveransvaret, jf. skl § 2-1

Etter skl. § 2-1 er arbeidsgiver ansvarlig for skade som voldes uaktsomt under arbeidstakers utføring av arbeid eller verv for arbeidsgiveren, idet hensyn tas til om de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten eller tjenesten, er tilsidesatt.

Spørsmålet er da om skolen har utvist uaktsomhet. Skadelidte anfører at rømningsveiens konstruksjon medfører brudd på flere forskrifter. Utgangspunktet er at bygningens forskriftsmessighet må vurderes etter de krav som gjaldt på byggetidspunktet, som er på 1960-tallet. Forskriftene som skadelidte har vist til, TEK 10 og teknisk forskrift til Plan- og bygningsloven av 1997, trådte i kraft henholdsvis i 2010 og 1997 og har således ingen relevans for bygg oppført på 1960-tallet.

For øvrig foreligger det tilstandsvurdering/rapport fra både Arbeidstilsynet og Brannvesenet. Ingen av rapportene inneholder bemerkning til den aktuelle rømningsveien som ble anvendt da skadelidte falt og skadet seg. I rapporten fra Arbeidstilsynet er det bemerkt at "Forholdene omkring rømning er i orden med to forskjellige rømningsveger." Det foreligger således ingen dokumenterte regelbrudd. Et arbeidsgiveransvar kan derfor ikke begrunnes med uaktsomhet som følge av regelbrudd.

Nemnda kan heller ikke se at risikoen for skade var av en slik karakter at skolen burde sikret nødutgangen bedre, jf. det som ovenfor er sagt om skadehyppighet og ekstraordinær risiko. Døren var merket, og en nødutgang skal i utgangspunktet kun brukes i nødsituasjoner. Det er ikke angitt noen grunn til at skadelidte valgte denne veien ut fremfor å følge normal utvei.

Selv om kommunen enkelt kunne sikre mot fall ved å sette opp en trapp ned fra døren, mener nemnda at kommunen ikke hadde grunn til å forvente at nødutgangen skulle brukes i noe annet enn nødsituasjoner. Nemnda kan derfor ikke se at det er utvist uaktsomhet i dette tilfellet.

Etter dette er det ikke grunn til å se på spørsmålet om skadelidtes medvirkning.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Birgitte Hagland (nestleder), Line Merete Lileng (nøytralt oppnevnt medlem), Elisabet Okkenhaug (selskapsrepresentant), Vibeke Stiansen (selskapsrepresentant), Hege Sundby (forbrukerrepresentant) og Gyrid Giæver (forbrukerrepresentant).